

Бекірова Л.Е., аспірантка
ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» АПН України

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглядається проблема формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання, визначена модель формування даного виду готовності.

Ключові слова: готовність к застосуванню інтерактивних технологій навчання, модель формування готовності до застосування інтерактивних технологій навчання.

Аннотация. В статье рассматривается проблема формирования готовности будущих учителей начальных классов к применению интерактивных технологий обучения, определена модель формирования данного вида готовности.

Ключевые слова: готовность к применению интерактивных технологий обучения, модель формирования готовности.

Annotation. The paper addresses the problem of formation of preparedness for future elementary school teachers to use interactive technologies in teaching, identified organizational and pedagogical conditions, defined model of this type of preparedness.

Keywords: willingness to use interactive learning technologies, a model of commitment, organizational and pedagogical conditions.

Одними з основних інновацій у галузі освіти є інтерактивні технології навчання. Однак, вчителі початкових класів знайомі тільки з окремими елементами інтерактивних технологій навчання, використання їх у практиці початкової школи носить фрагментарний, епізодичний характер, вчителі не готові до застосування інтерактивних технологій навчання, тому існує величезна проблема у предметно-методичній підготовці вчителів початкових класів у вищих навчальних закладах.

Мета статті полягає у визначенні моделі формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання.

Завдання статті:

- визначити модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання.

Аналіз досліджень педагогічної готовності майбутніх вчителів до застосування ними інтерактивних технологій навчання привів нас до наступних висновків:

- необхідності зміни мети навчання студентів, переорієнтації її на розвиток особистості суб'єкта;

- необхідності відходу від предметно-орієнтованої, орієнтованої на знання освіти, прагнення до створення суб'єкт-суб'єктних стосунків між учасниками освітнього процесу з урахуванням особистого досвіду кожного суб'єкта, необхідності переорієнтації освіти: головне - не обсяг отриманих знань, а їх продуктивність;

- збагачення психолого-педагогічних, методичних дисциплін знаннями про інтерактивні технології навчання, їх вплив на психологічний розвиток, інтелектуальний розвиток, виховання дітей при застосуванні їх в освітньому процесі;

- переоцінити значення педагогічної практики, самостійної, дослідної роботи студентів.

За результатами констатуючого експерименту було зроблено висновок про те, що традиційне навчання у ВНЗ з його традиційними, стандартними формами, методами, засобами, змістом, цілями, завданнями навчання не сприятимуть формуванню готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання. Тому необхідно внести зміни у навчально-методичні комплекси дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки, збагатити їх програми включенням тем, що розкривають поняття «інтерактивні технології навчання», «інтерактивні технології кооперативного

навчання», «інтерактивні технології колективно-групового навчання», «інтерактивні технології ситуативного моделювання», «інтерактивні технології опрацювання дискусійних питань». Знаннями про їх ознаки, види, особливості організації роботи при їх застосуванні, особливості побудови інтерактивного уроку, специфіку організації діяльності учнів на такому уроці, особливості діяльності вчителя, особливості створення суб'єкт-суб'єктного освітнього середовища, створення комфортних умов навчання, організації активної взаємодії студентів на занятті, організації рефлексії, різних форм взаємонавчання.

Таким чином, ми визначаємо поняття «готовність майбутнього учителя початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання» як один з аспектів спеціальної професійної підготовки. Сформувавши відповідний вид готовності, значить, сформувавши цілі, мотиви, потреби в застосуванні інтерактивних технологій навчання майбутніми вчителями початкових класів, виробити систему знань, умінь, навичок про інтерактивні технології навчання та форми їх застосування, сформувавши і розвинути педагогічні здібності, необхідні для використання інтерактивних технологій навчання в освітньому процесі початкової школи.

Метою формуючого експерименту нашого дослідження є впровадження методики, яка дозволить сформувавши готовність майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання. Ми припускаємо, що професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання буде ефективною, і в результаті сформується готовність до застосування інтерактивних технологій навчання в подальшій професійно-педагогічній діяльності вчителя початкових класів, якщо:

- завдання, мету, зміст, форми організації діяльності, процес викладання дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки буде націлений на застосування інтерактивних технологій навчання, створення

суб'єкт-суб'єктного освітнього середовища, на розвиток особистості дитини, на розвиток педагогічної рефлексії;

- у процесі освоєння дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки надавати студентам інформацію про інтерактивні технології навчання, їх ознаки, класифікації, особливості організації роботи на інтерактивних уроках, з виділенням порівняльної характеристики освітніх процесів, що протікають при традиційному навчанні та під час навчання, що ґрунтується на застосуванні інтерактивних технологій. Це допоможе студентам усвідомити важливість і необхідність оволодіння інтерактивними технологіями навчання та їх застосування в подальшій професійній діяльності;

- включити до навчального плану професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів початкових класів курс «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій»;

- у процесі проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять, консультацій, педагогічної практики, організації самостійної роботи студентів формувати в них потребу в оволодінні знаннями і відповідними вміннями та навичками зі створення комфортних умов навчання, створення суб'єкт-суб'єктних стосунків у навчальному процесі, атмосфери співтворчості, співпраці, взаємної підтримки, доброзичливості;

- під час проходження студентами педагогічної практики орієнтувати її цілі і мотиви на розвиток особистості дитини, на створення суб'єкт-суб'єктних відносин, комфортних умов навчання у навчальному процесі початкової школи. Введення у план педагогічної практики аналітичних завдань, аналізу педагогічних ситуацій, пов'язаних із застосуванням інтерактивних технологій навчання, підготовки, організації та проведення інтерактивних уроків, виховних заходів, батьківських зборів із застосуванням інтерактивних технологій навчання;

- стимулювати пізнавальну активність студентів у психолого-педагогічних, окремо методичних питаннях, пов'язаних із застосуванням інтерактивних технологій навчання у початковій школі, навчальній, науково-

дослідній, практичній, самостійній діяльності студентів, при написанні ними курсових, бакалаврських, магістерських робіт;

- активізувати студентів у придбанні психолого-педагогічних, окремо методичних теоретичних знань, практичних умінь і навичок у питаннях, пов'язаних із застосуванням інтерактивних технологій навчання у навчально-виховному процесі початкової школи шляхом залучення їх до роботи «Дискусійного клубу»;

- сформувати у студентів внутрішню необхідність у постійному професійному розвитку, самовдосконаленні, потребу в оволодінні інтерактивними технологіями навчання, нарощуванні педагогічної майстерності в застосуванні інтерактивних технологій навчання, збагачення обсягу знань, вдосконалення умінь і навичок використання різного виду інтерактивних технологій навчання;

- навчати студентів грамотно співвідносити свої індивідуально-особистісні, професійно-педагогічні можливості майбутнього вчителя початкових класів з індивідуальними, особистісними особливостями молодших школярів і застосуванням різновидів інтерактивних технологій навчання, з дотриманням правил організації, проведення інтерактивного уроку. Модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання представлена на рис. 1.

Серед принципів, на яких був заснований процес формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання, ми виділили наступні: принцип взаємодії, принцип суб'єкт-суб'єктних відносин, принцип активності, принцип рефлексії, принцип комфортності, принцип поєднання колективної, групової і індивідуальної роботи, принцип інтеграції.

Під принципами в педагогіці розуміють основні, вихідні положення, на які спирається процес навчання, виконання яких забезпечить ефективність в досягненні цілей.

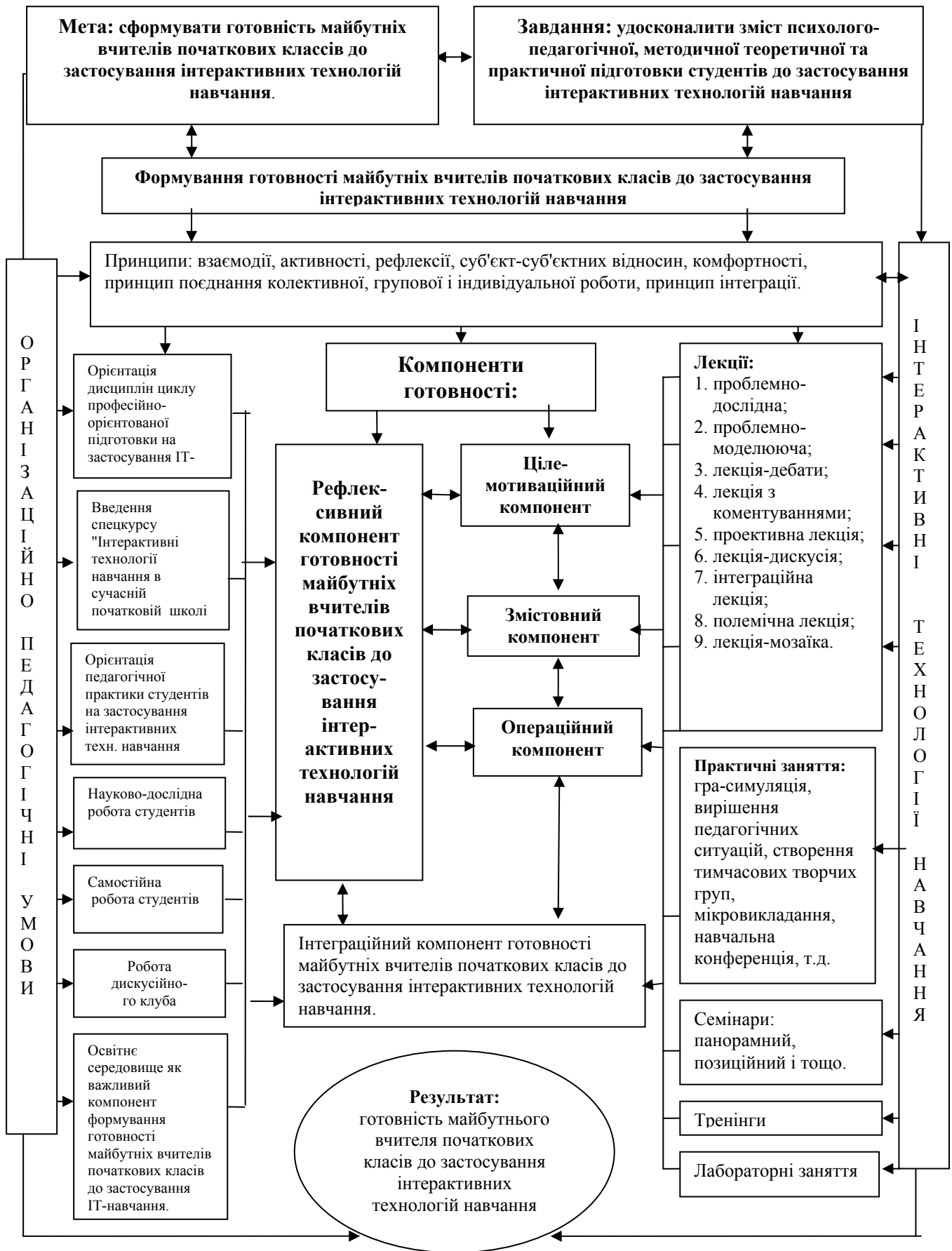

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання.

Принцип взаємодії передбачає включення всіх студентів у процес навчання на основі їх позитивної доброзичливої продуктивної взаємодії, взаємонавчання один одного з опорою на суб'єктний досвід кожного з них. Принцип активності передбачає включення студента в процес навчання, що ґрунтується на застосуванні інтерактивних технологій навчання: рольові, ділові ігри, ігри-імітації, симуляції, тренінги, вирішення педагогічних завдань, дискусійних питань тощо. Включення у діяльність дозволяє відчувати її, інтеріоризуватися в ній, на собі відчувати характер складу міжособистісної взаємодії, дозволяє відчувати її і в «ролі учня», і в «ролі вчителя», сприяє особистісному, професійному розвитку суб'єкта.

Принцип рефлексії своєї навчальної діяльності дозволяє студентам усвідомити процес навчання, осмислити його результативність, спрямованість, проаналізувати свої відчуття, переживання, розглянути особливості власного мислення і мислення інших учасників взаємодії, власні способи розумової діяльності, відкоригувати власні пізнавальні цілі, освітню траєкторію професійного розвитку.

Принцип суб'єкт-суб'єктних стосунків передбачає навчання, що ґрунтується на діалозі рівних партнерів, зі створенням демократичних відносин у навчанні, де викладач і студент - рівноправні, рівнозначні суб'єкти освітнього процесу, викладач - організатор, помічник, консультант. Цей принцип передбачає встановлення істинно гуманних відносин між викладачами ВНЗ і студентами, що згодом стане проєкцією у стосунках учитель - молодший школяр у початковій школі.

Принцип комфортності припускає комфортні умови навчання, в яких студент відчує свою інтелектуальну спроможність, атмосферу взаємної емоційної та інтелектуальної підтримки, доброзичливості, атмосферу співпраці, співтворчості з проживанням у навчальному процесі ситуацій успіху.

Принцип поєднання колективної, групової і індивідуальної роботи передбачає побудову навчального процесу на застосуванні чотирьох видів інтерактивних технологій навчання: інтерактивних технологій кооперативного

навчання, інтерактивних технологій колективно-групового навчання, інтерактивних технологій ситуативного моделювання, інтерактивних технологій відпрацювання дискусійних питань, поєднанні індивідуальної, парної, групової, колективної роботи.

Принцип інтеграції передбачає зв'язування окремих диференційованих частин отриманих знань, умінь і навичок із застосуванням інтерактивних технологій навчання в єдине ціле, має на увазі певну впорядкованість, узгодженість, систематизацію в знаннях. Учитель початкових класів - вчитель, який викладає ні один предмет, а комплекс предметів, отже, вивчає у ВНЗ комплекс методик з дисциплін, які викладаються в початковій школі. Таким чином, принцип інтеграції сприяє зближенню і зв'язку педагогічних, психологічних, методичних наук, теоретичних і практичних знань, умінь, навичок, набутих студентами у ВНЗ в області застосування інтерактивних технологій навчання у своїй подальшій професійно-педагогічній діяльності.

Таким чином:

- вперше в педагогіці визначено поняття: «готовність майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання»;
- виявлена модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання.

Література

1. Барбіна Є.С. Теоретичні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя / Є.С. Барбіна // Збірник наукових праць: Педагогічні науки. – Вип. 27. – Херсон : Видавництво ХДПУ. – С. 96-99.
2. Бех І.Д. Гуманістична педагогіка як нова інноваційна парадигма / І.Д. Бех // Науковий вісник Миколаївського державного педагогічного університету: Педагогічні науки [Зб. Наук. Праць]. – Вип. IV. – Миколаїв : МДПУ, 2001. – 294 с.
3. Глузман А.В. Профессионально-педагогическая подготовка студентов университета: теория и путь исследования [монография] / А.В. Глузман. – К. : Поисково-издательское агентство, 1998. – 252 с.

4. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психологические проблемы готовности к деятельности / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Минск : БГУ, 1976. – 176 с.
5. Євдокимов В., Луценко В. Особистісний підхід як критерій інноваційності педагогічних технологій / В. Євдокимов, В. Луценко // Наукові записи Кіровоградського педагогічного університету. – 2001. – Ч. 1. – С. 21-26.
6. Линенко А.Ф. Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 1996. – 44 с.
7. Мороз А.Г. Формирование готовности к педагогической деятельности у молодых учителей / А.Г. Мороз // Психолого-педагогические основы совершенствования подготовки специалистов в университете. – Днепропетровск : Изд-во Днепропетровского ун-та, 1980. – С. 71-75.
8. Пуховська Л.П. Особистісна модель підготовки викладачів на Заході / Л.П. Пуховська // Наукові праці : збірник. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2000. – Т.7 : Педагогіка. – 112 с.